

O varstvu predšolskih otrok na območju občine Ljubljana Vič-Rudnik

(Iz diplomskega dela na Višji šoli za socialne delavce)

Neurejeno varstvo otrok je postalo živ in pereč družbeni problem, ki nanj opozarjamo sleherni dan in si obenem prizadevamo, da bi ga reševali hitreje in boljše kakor doslej. Večja skrb občinskih skupščin in delovnih organizacij bi lahko prispevala k večjim uspehom pri urejanju otroškega varstva. Tudi izvršni svet za vzgojo in varstvo otrok Jugoslavije je opozoril na nerešena vprašanja o varstvu otrok tistih staršev, katerih ustanove prehajajo na nov delovni čas, opozoril je z isto zavzetostjo, kot že vsa leta opozarja na hitrejšo reševanje otroškega varstva zaposlenih staršev. Važno je tudi dejstvo, da je v Sloveniji kar 40 odstotkov zaposlenih žensk, zaradi česar je narastel tudi problem otroškega varstva.

Korak naprej v prizadevanju za izboljšanje otroškega varstva je »Zakon o skupnostih otroškega varstva in financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SRS« (Ur. l. SRS št. 43—335/67). Zakon sam še ne more rešiti vseh problemov otroškega varstva in vseh pomanjkljivih oblik družbene pomoči pri vzreji in vzgoji otrok. Daje nam samo nekaj možnosti, da bo skrb za otroke bolj organizirana, da se bo odprl nov vir materialnih sredstev ali da se bo že sedanji vir sredstev delil ne samo na fond za otroški dodatek, ampak tudi na skupna sredstva za otroško varstvo. Novosti, ki jih zakon uvaja v našo prakso, izvirajo iz potreb naše današnje družine. Te potrebe so precej drugačne, kot so bile po vojni, ko je višina otroškega dodatka znašala eno četrtno povprečnega osebnega dohodka in je bil tolikšen tudi odvod na osebne dohodke.

Sedaj pa otroški dodatek ne more več reševati problemov natalnosti, kajti nobena mati se ne bo odločila še za enega ali še za naslednjega otroka samo zato, da bo dobivala zanj otroški dodatek, ampak le, če bo zanj zagotovljeno varstvo, ko bo ona na delovnem mestu.

Zato je skrajni čas, da postane skrb za otroka in družino stvar družbenega interesa, se pravi, da je treba poskrbeti za hitrejši razvoj ustanov, za hitrejšo rast družbenega standarda za potrebe družine in otrok. Znano je, da je na ženski še zmeraj vse breme gospodinjskih del ter vzreje in vzgoje otrok, kot je bilo prej, ko še ni bila vključena v družbeno proizvodnjo v tolikšni meri in ko še ni sodelovala pri samoupravljanju družbe. Vse prepričala družbena pomoč družini pri vzgoji in vzreji otrok, neusklajenost dela šol in otroških ustanov z delovnim časom staršev, neurejena družbena prehrana, zaostajanje živilske industrije in drugo, to so težave, s katerimi se srečujejo tudi današnje mlade matere-gospodinje. Rezultat pa nam je znan: ženske zaradi preobremenjenosti le s težavo in počasi napredujejo v poklicnem delu, v političnem življenju ipd. Manjše je njihovo zanimanje za večjo strokovno izobrazbo, ki je za resnično enakopravnost žensk in vzgojo otrok še posebnega pomena.

Slovenija dosega že visoko stopnjo proizvajalnih sil in nacionalnega dohodka, dalje pismenosti, vključitve žensk v družbeno delo, toda glede na število otrok, zajetih v otroških ustanovah, glede obremenjenosti gospodinjstev z drobnimi deli ipd. pa znatno zaostaja za deželami različnih družbenih sistemov z istim nacionalnim dohodkom. Zato bo šla naša orientacija bolj v smeri za tem, da bi bilo deležno družbenega varstva čim več otrok. Glede na to seveda je treba preostala sredstva usmeriti v razvoj družbene baze za otroško varstvo, ki pa bi je morali biti deležni delavski in tudi kmečki otroci.

V razpravah se uveljavljajo zahteve po programih in hitrih akcijah in po tem, da bi razpoložljiva sredstva uporabili predvsem za razvoj mreže otroških varstvenih ustanov.

Skupnosti otroškega varstva imajo po novem zakonu vse možnosti, da si uredijo takšno varstvo, kakršno jim je najbolj potrebno — varstvo predšolskih otrok, celodnevno bivanje otrok v šolah ali varstvenih ustanovah, male šole za zadnje obdobje predšolskih otrok oziroma razne oblike otroškega varstva v rejniških družinah itd.

Naloge, ki jih ima skupnost otroškega varstva v ljubljanski regiji, opravlja namesto nje temeljna izobraževalna skupnost. Ta ima v prihodnjem razvoju otroškega varstva še pomembno vlogo, ker opravlja naloge, ki so splošnega in skupnega pomena za napredek otroškega varstva. Pri svojem delu se v otroškem varstvu povezuje tudi z drugimi upravljavci otroškega varstva.

Sočasno, ko se obračamo na družbo, pa moramo tudi državljani sami postati aktivnejši soustvarjalci baze in programa družbene vzgoje in varstva, in to na delovnem mestu ali pa v občinskih organih, ki so odgovorni za urejanje teh vprašanj. Otroško varstvo nam pomeni obliko kompleksne skrbi za otroka naše družbe.

Tu nas zanima predvsem oblika dnevnega varstva otrok, ki živijo na področju krajevne skupnosti Ljubljana—Trnovo, zlasti tistih otrok, katerih starši so zaposleni. Šlo mi je zlasti za to, da ugotovim, kakšno je varstvo predšolskih otrok iz krajevne skupnosti Trnovo, dalje, katerim skupinam otrok je varstvo najbolj potrebno, ter hkrati prikazati možnosti, kako izboljšati varstvo predšolskih otrok na tem področju.

Krajevna skupnost Trnovo ima 78 odstotkov zaposlenih staršev z otroki v starosti od 0—15 let. Mnogo otrok je v neprimernem varstvu. Krajevna skupnost ima en sam vzgojno varstveni zavod, ki pa že presega svojo zmogljivost. Ker nima svojih prostorov, gostuje v osnovni šoli Trnovo. Problem je tudi v tem, da na področju krajevne skupnosti ni oddelka, ki bi imel na skrbi dnevno varstvo dojenčkov. Ravno tako niso deležni dnevnega varstva pretežno tisti otroci, ki še nimajo dveh let. Tudi ni na tem področju nobenega obrata družbene prehrane, ki bi zaposleno ženo razbremenil gospodarskih dejavnosti ter ji dajal več možnosti za vzgojo in varstvo otrok. Še hujše bodo pa posledice nezadostnega varstva v prihodnosti, saj otroci brez urejenega varstva hitreje zaidejo na asocialno stran.

Pri **vzgojnih vidikih** sem upoštevala vzgojne značilnosti, ki vplivajo na razvoj otrokove osebnosti.

Pri **zdravstvenih vidikih** sem upoštevala razmere, ki vplivajo na zdravje otrok.

Pri **socialnih vidikih** pa sem upoštevala socialne in ekonomske razmere, v katerih živijo otroci anketiranih staršev.

Pri analizi so me vodile naslednje predpostavke:

— da je v proizvodnji zaposlenih večje število staršev, ki za svoje otroke nimajo urejenega varstva;

— da varstvo nekaterih otrok ni primerno;

- da je varstvo otrok iz nepopolnih družin urejeno slabše kakor iz popolnih družin;
- da je določeno število otrok brez kakega varstva;
- da je vzgojno varstvenih ustanov na področju krajevne skupnosti Trnovo premalo;
- da so med otroki vzgojno varstvenih zavodov prehladna obolenja dokaj pogostna.

OTROŠKO VARSTVO NA PODROČJU OBČINE LJUBLJANA VIČ—RUDNIK

Zadnjih deset let se je otroško varstvo v viški občini nenehno razvijalo, vendar ne v skladu s potrebami, tako da zadevno stanje tod ni zadovoljivo.

Viška občina šteje 60.000 prebivalcev, in sicer 32.150 žensk in 27.850 moških.

Kakšno je stanje otroškega varstva v tej občini, nam pove podatek, da ima občina v starosti od 0—15 let 14.335 otrok, od teh pa jih je v vzgojno varstveni ustanovi 1.020 oziroma 7 odstotkov. Na območju občine Vič—Rudnik je 1.175 dojenčkov, tj. v celem 8,2 odstotka otrok. V starosti 1—2 let je 2.221 oziroma 15,6 odstotka otrok. V starostno skupino od 3—6 let prištevamo 3.926 otrok oziroma 27,5 odstotka, v skupini od 7—14 let pa 7.013 ali 48,7 odstotka otrok. Predšolskih otrok ima viška občina 7.322 ali 51,3 odstotka, od teh pa je v vzgojno varstveno ustanovo zajetih 714, tj. 9 odstotkov. Za primerjavo navajam tudi šolske otroke v starostni skupini od 7—14 let, na katero jih odpade — kot že rečeno 48,7 odstotka. Podaljšano bivanje šolskih otrok v šoli se v občini razvija prepočasi, saj je v šolskih vrtcih na Viču vključenih komaj 4 odstotke šolarjev.

V občini Vič—Rudnik je varstvu otrok namenjenih 11 ustanov, ki lahko sprejmejo v varstvo 577 otrok, trenutno pa je v varstvu 1.020 otrok. Podatki odkrivajo silno prenatrpanost zavodov, saj so meseca aprila letos bile zmogljivosti presežene kar za 49,2 odstotka. Najhuje je z varstvom dojenčkov in otrok do dveh let starosti, ko so želje zaposlenih mater za nekajkrat večje od zmogljivosti zavodov. Na območju viške občine sprejemajo v varstvo dojenčke in male otroke do dveh let starosti samo trije vrtci.

Otrok te starosti je v varstvu komaj 5 odstotkov. Od tod tudi potreba po večji mreži vzgojno varstvenih ustanov v občini. Veliko potreb se je do sedaj pokrilo na račun šolskih prostorov. Šole so jih z razumevanjem odstopile za varstvo predšolskih otrok in se lotile potrebnih adaptacij.

Vse dosedanje investicije za otroško varstvo v viški občini niso dosegle niti polovico toliko vrednosti, kolikor zneso ena sama nova gradnja. Ta primanjkljaj se kaže seveda tako, da danes v občini Vič—Rudnik nista samo ena ali dve kritični območji, ampak jih je kar več. Najbolj boleča primera sta Trnovo in Krim—Rudnik, to pa zaradi najslabših možnosti za bivanje sedanjih gojencev, zaradi najbolj preseženih zmogljivosti in ker na teh področjih ni bilo še nič storjenega za varstvo dojenčkov.

Za razvoj otroškega varstva v viški občini program še ni izdelan. Svet za vzgojo in izobraževanje je v letu 1967 ponovno imenoval akcijski odbor, ki naj bi programiral mrežo otroškega varstva. Ta odbor je zbral predvsem ustrezne podatke o potrebah po varstvu in glede na te podatke predvidel možnosti za hitro in učinkovito sanacijo otroškega varstva. Odbor je iskal predvsem cenejše rešitve, ki bi ponekod lahko za leto ali dve odložile zidavo novih poslopij in omogočile hiter sprejem otrok v letošnjem letu. Program predvideva tudi povečanje zmogljivosti za

okr. 304 nova mesta, in to že v letu 1969, kar bi po približnem računu občinske skupščine zahtevalo 990.000 Ndin. Povečanje zmogljivosti se nanaša na 32 mest za dojenčke, 162 mest za predšolske otroke in 110 mest za šolarje.

Ker v proračunu občinske skupščine Vič ni dovolj sredstev, so občani tega področja močno zavzeti za del sredstev, preostalih od otroškega dodatka za financiranje raznih oblik otroškega varstva in namenjenih predvsem razširitvi omrežja in izboljšanju varstvenih razmer.

Z združenimi napori občinske skupščine Vič—Rudnik in njenimi družbeno političnimi organizacijami ter temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana bi z načrtnim prizadevanjem lahko v dveh do treh letih ublažili sedanji primanjkljaj in nevzdržni pritisk na sedanji vzgojno varstveni zavod, katerega delovna zmogljivost je že presežena. V seznamih čakajočih pa je v nekaterih zavodih število prijavljenih otrok poskočilo že na 150 nujnih primerov.

S takšno skupno akcijo si družba obeta in pričakuje resnične uspehe.

DEJAVNOST VZGOJNO VARSTVENEGA ZAVODA

Dnevno varstvo otrok

Varovanci so v vzgojno varstvenem zavodu čez dan deležni varstva in vzgoje. Z vzgojnim delom je zajeto: telesno, umsko, moralno in estetsko oblikovanje otroka. Za uresničevanje vzgojnih smotrov uveljavlja zavod zlasti načela delovne vzgoje in samostojnosti, zato razvija samoupravno samopostrežbo in delovne akcije. S telesno vzgojo oblikuje zavod otroka, tako da mu zagotovi možnosti za telesno zdravje in razvoj. V ta namen skrbijo, da se otrok dovolj giblje na zraku, da ima zdravo prehrano, počitek, razvijajo tudi njegove telesne spretnosti ter ga navajajo na samostojno telesno nego in higieno.

Z umsko vzgojo zavod otroku širi duševno obzorje in spoznanje, tako da ga seznanja z okolico, z življenjem in delom ljudi, navaja ga na opazovanje in pravilno razumevanje predmetov in pojavov, zbuja mu zanimanje za nova spoznanja, navaja ga na logično mišljenje in razvija mu govor.

K pozitivnim čustvom navaja otroka moralna vzgoja, ki mu hkrati oblikuje značaj. Zavod ga z vzgojo na ta način po otroškem kolektivu postopoma uvaja v družbo, mu zbuja ljubezen do človeka in spoštovanje do dela.

Estetska vzgoja v zavodu razvija pri otroku zlasti jezikovno, glasbeno, ritmično in likovno izražanje.

Zavod si prizadeva, da v mejah svojih možnosti ustvari okolje, ki najbolj ustreza otrokovemu telesnemu in duševnemu razvoju, njegovim težnjam in potrebam.

Skrb za zdravstveno stanje otrok

Zavod otroku za dalj časa nadomešča dom, zato mora zadostiti vsem njegovim potrebam za zdrav razvoj. Otroci, ki živijo v kolektivu, so potrebni posebnih ukrepov, ker je riziko za zdrav razvoj večji.

Potrebe otrok so individualne, pač glede na starost, zdravstveno stanje in okolje, iz katerega prihajajo. Možnost infekcij je v kolektivu večja in duševno so otroci bolj zaposleni. V zdravstvenem pogledu mora vzgojno varstveni zavod otroku zagotoviti bivanje v zdravem okolju. Žal, da vzgojno varstvenemu zavodu Trnovo zdravstvena služba kakor tudi odgovorni faktorji niso posvetili dovolj pozornosti za zdravstveno varstvo otrok, saj vrtec za nego otrok nima nastavljenega strokovnega

zdravstvenega delavca, ki bi vsekakor pripomogel, da se zmanjša širjenje otroških obolenj. Prav tako ni bilo poskrbljeno za načrtne zdravstvene preglede teh otrok.

Temeljna izobraževalna skupnost Ljubljana je uvrstila v svoj program tudi večjo zdravstveno skrb na področju otroškega varstva. Na priporočilo temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana je regionalni zdravstveni center v Ljubljani izdelal minimalni program za zdravstveno varstvo predšolskih in šolskih otrok v vzgojno varstvenih zavodih. Po tem programu je obvezen zdravniški pregled otroka pred sprejemom v vrtec, dnevni triažni pregled, redni načrtni pregled otrok v vrtcu, nadzor nad njihovo prehrano in protiepidemični ukrepi.

Po tem programu je obvezno, da sanitarno inšpekcijska služba glede na higieno vsaj enkrat na leto pregleda vzgojno varstveni zavod, prav tako obvezen je reden zdravniški pregled vsega stalno ali začasno zaposlenega osebja, vrh tega pa je enkrat na leto treba analizirati tudi zdravstveno stanje varovancev in celotno stanje vrtcev.

Za zdravstveno varstvo v vrtcih so zavezani področni otroški dispanzerji, zdravstveni kadri, ki so redni delavci vzgojno varstvenega zavoda, in sestrška patronažna služba zdravstvenega doma.

V teh ustanovah so najpogostejša prehladna obolenja (50,5 odstotka) in otroške nalezljive bolezni (48,1 odstotka), medtem ko so prebavne motnje in druga obolenja minimalna.

Pogostnim prehladnim boleznim v predšolskem oddelku so vzrok vsekakor oddaljenost otrok od vrtca, slabi prostori vrtca samega in pa to, da je vrtec brez zdravstvenega delavca. Tudi pogostne nalezljive bolezni so posledek slabe, nestrokovne triaže in slabih neustreznih prostorov samega vrtca, kjer je možnost infekcije večja.

Letovanja otrok

Letovanje ima poleg zdravstvene okrepitve otrok tudi številne vzgojne naloge. Letovanja najbolj potrebni so slabotni, bolelni, bolni in socialno ogroženi otroci. Potrebna jim je sprememba okolja, podnebja in zagotovitev ustreznih življenjskih razmer (prehrana, primeren počitek in toplo ozračje okolja).

Vzgojno varstveni zavod pošilja otroke, ki so potrebni preventivne socialno-zdravstvene rehabilitacije, v naslednja mladinska zdravilišča: Rakitna, Debeli rtič, Siljevica, Kraljevica, in sicer v povprečju na 21-dnevno letovanje.

Iz podatkov o preventivni zdravstveni rehabilitaciji otrok za območje ljubljanske regije je razvidno, da sta izvršni odbor komunalne skupščine socialnega zavarovanja in svet regionalnega zdravstvenega centra v Ljubljani sprejela stališča, da sklad za zdravstveno zavarovanje delavcev financira le medicinski del, ne pa hotelskega dela zdraviliške oskrbe. Stroške za hotelski del oskrbe pa morajo kriti drugi plačniki (starši, občine, delovne organizacije, družbene organizacije itd.), kar znaša po 20 Ndin za enega otroka na dan. Glede na to so zopet prizadeti otroci socialno ogroženih družin in mater samohranilk. Vzgojno varstveni zavod bo za take otroke poiskal prispevke pri občini, pri delovni in družbenih organizacijah ter pri društvu prijateljev mladine.

Mala šola

Otok se posredno pripravlja na šolo v vsej predšolski dobi. Vsi vzgojni in tudi drugi vplivi na vsestransko oblikovanje njegove osebnosti prispevajo k zrelosti za vstop v šolo. Neposredno pred vstopom v šolo pa je smiselno, če na otroka vplivamo intenzivneje predvsem glede tistih zahtev, ki jih postavlja šolski pouk. Za to dejavnost pa so organizirane male šole.

Vzgojno varstveni zavod je pričel z novo obliko te dejavnosti že leta 1966 po navodilih zavoda za prosvetno pedagoško službo. Mala šola deluje v okviru predšolske starejše skupine. Leta 1967 je zajela v svoj program vseh 30 predšolskih otrok starejše skupine v vrtcu, poleti pa tudi vse otroke, rojene leta 1961. Program prirejajo dvakrat na teden.

Mala šola je deležna izredne podpore in pozornosti staršev. Ob koncu leta je oddelek male šole priredil razstavo, na kateri je bilo razvidno njegovo delo.

Za delo malih šol so pokazali starši in vzgojitelji, z njimi vred pa tudi učitelji osnovnih šol zelo veliko zanimanja, zato mislim, da imajo male šole tega tipa še bogato prihodnost.

Prehrana predšolskega otroka

Sodobna, zdrava prehrana je temeljna pravica slehernega otroka. Ogroženim otrokom pa je prehrana celo zdravilo. Zato je razumljivo, da morajo zdravstveni delavci v otroškem varstvu temeljito spremljati vsa znamenja nepravilne prehrane in vključevati v svoje delovne programe tudi skrb za sodobno prehrano otrok v vzgojno varstvenem zavodu.

V vrtcu imajo gojenci tri, pri podaljšanem bivanju pa po štiri obroke na dan. Dopoldansko in popoldansko toplo malico pripravlja vrtec sam, opoldanski obrok pa pripravlja šolska kuhinja.

Jedilniki v vrtcu kažejo na pravilno razporeditev biološke vrednosti prehrane. Za pripravo mlečnih malic vrtec nima primerne prostora; ves ta prostor meri 5 m², nima spredaj nobenega pripravljalnega prostora in shrambe, v njem pomivajo tudi posodo od opoldanskih obrokov za gojence vrtca, hkrati pa jim je ta prostor še pralnica za potrebe vrtca. V takih razmerah se hranijo otroci vrtca že od leta 1962.

Igrišča

Igra je značilen element otrokove aktivnosti v predšolski dobi in ima predvsem močno vzgojno vrednost.

Vzgojno varstveni zavod nima svojega igrišča. Uporablja šolsko igrišče, ki pa je prilagojeno samo šolskim otrokom. Kolektiv vzgojno varstvenega zavoda se zaveda te pomanjkljivosti in si zato še bolj prizadeva in posveča še več pozornosti izpolnjevanju dnevnega programa s predmetnimi in skupinskimi igrami ter dnevnim sprehodom v naravo.

Financiranje vzgojno varstvenega zavoda

Kolektiv veliko pričakuje od novega zakona o skupnostih otroškega varstva in financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v socialistični Sloveniji, kar je razumljivo glede na potrebe in razmere, v katerih deluje ta vzgojno varstvena ustanova.

Predšolski otroci prispevajo več za vzgojna sredstva in režijo, šolski pa več za kosila.

Vzgojno varstveni zavod uspešno deluje s starši svojih varovancev in ima z njimi v ta namen mesečne posvete. Upošteva tudi probleme, s katerimi se dan za dnem srečujejo starši, zlasti pa zaposlene žene in matere samohranilke. Zato imajo pri sprejemu v zavod prednost naslednji otroci: otroci mater samohranilk, zaposlenih staršev, otroci staršev, katerih delovna organizacija prispeva k delu zavoda, dalje tisti otroci, ki jih v zavod pošlje zavod za socialno delo ali kaka druga organizacija, in otroci, ki živijo v slabih, neurejenih stanovanjskih in družinskih razmerah.

Ugotovitve analize otroškega varstva na področju krajevne skupnosti Trnovo

Po ugotovitvah, do katerih sem prišla z analizo varstva predšolskih otrok na področju krajevne skupnosti Trnovo, bom dobljene rezultate skušala povezati v kratke sklepe in predloge.

Za perspektivni razvoj otroškega varstva v občini Ljubljana Vič—Rudnik program še ni izdelan, temveč le program za nova poslopja in adaptacije vzgojno varstvenih ustanov.

Stanje otroškega varstva v viški občini še ni dovolj razvito. Vse premalo je vzgojno varstvenih ustanov. Pomanjkanje se kaže v oddelkih za varstvo dojenčkov, saj ima v ta namen občina Vič—Rudnik samo tri oddelke. Občina ima enajst vzgojno varstvenih zavodov in pri vseh je zmogljivost prekoračena.

S področja občine Vič—Rudnik je v teh zavodih 7 odstotkov otrok.

Krajevna skupnost Trnovo na svojem področju nima obrata za družbeno prehrano. Premajhno je tudi omrežje gospodinjskih servisov in ustreznih objektov.

Na področju imenovane krajevne skupnosti je ena sama vzgojno varstvena ustanova, ki daje varstvo predšolskim in šolskim otrokom. V tej ustanovi je zajetih 18 odstotkov otrok, medtem ko 53 odstotkov otrok nima primerne oziroma ustreznega varstva.

Zmogljivost te otroške ustanove je presežena za 130 odstotkov, potrebe po dnevnem varstvu naraščajo.

Vzgojno varstveni zavod nima organiziranega varstva dojenčkov kljub veliki potrebi po zadevnem varstvu.

V prostorih vzgojno varstvenega zavoda pripravljajo mlečne malice, medtem ko opoldanske obroke pripravlja šolska kuhinja, ker je zavod brez nje.

Vzgojno varstveni zavod nima svojih prostorov, zato gostuje v prostorih osnovne šole Trnovo.

Vzgojno varstvena ustanova nima zaposlenega zdravstvenega delavca, ki bi s svojim delom pripomogel, da se kaj prida zmanjša število prehladnih obolenj. Ta obolenja namreč zavzemajo prvo mesto med drugimi obolenji. Skrb za zdravstveno stanje otrok je pomanjkljiva.

V krajevni skupnosti Trnovo jih je od družin 65 odstotkov, kjer sta zaposlena oba roditelja.

Glede na varstvo otrok delovni čas ne ustreza vsem staršem. Največ jih je z dopoldanskim in izmeničnim delovnim časom. Matere z izmeničnim turnusom so glede otrok v starosti od 0—2 let na prvem mestu.

Izobrazba staršev je razmeroma na nizki stopnji, saj jih ima 29,6 odstotka le osnovno šolo, medtem ko 19,6 odstotka staršev nima osnovne šole. Možnosti za nadaljnje izobraževanje niso velike. Zaposlitev, obremenjenost z gospodinjstvom in slabo ekonomsko stanje družine so največje ovire dopolnilnega študija.

Največ staršev, t.j. svojih 60,4 odstotka, je starih od 23—30 let. Ta starostna skupina staršev je na prvem mestu tudi glede potrebe po organiziranju primerne varstva za njihove otroke. Predvsem gre tu za mlade družine, ki imajo še majhne predšolske otroke. Družine v slabem ekonomskem stanju imajo tudi slabše urejeno otroško varstvo. Med družinami jih ima 35 odstotkov mesečni dohodek, ki ne znaša čez 1.000 Ndin, medtem ko nad polovico družin (56 odstotkov) še prejema otroški dodatek. Slabo ekonomsko stanje je seveda tudi posledek nizke izobrazbe oziroma kvalifikacije.

Zaradi premajhne zmogljivosti vzgojno varstvenega zavoda Trnovo morajo roditelji za varstvo svojih otrok iskati drugačne oblike. Med njimi so najbolj zastopani

primeri: 15 odstotkov družin, kjer starši izmenično varujejo svoje otroke, 11 odstotkov družin, katerim varuje otroke tuja oseba zunaj doma, in 9 odstotkov družin, ki jim otroka varujejo sorodniki zunaj doma.

Po vsem tem domnevam, da je število vzgojno varstvenih ustanov na področju krajevne skupnosti Trnovo odločno premajhno.

V krajevni skupnosti Trnovo je ena sama vzgojno varstvena ustanova, ki ima oddelek za šolske in predšolske otroke. Varstva za dojenčke in male otroke do osemnajstega meseca starosti ustanova nima organiziranega. Kapaciteta te ustanove je za petdeset predšolskih otrok, presežena pa je za 130 odstotkov. Poudarila bi še, da 35 odstotkov družin zaradi prezasedenosti vzgojno varstvenega zavoda išče varstva za svoje otroke drugje.

Domnevo, da so med otroki vzgojno varstvenega zavoda številna prehladna obolenja, utemeljujem z dejstvom, da je nad polovico oziroma 50,5 odstotka prehladnih obolenj med otroki, ki obiskujejo predšolski oddelek vzgojno varstvenega zavoda.

Domnevo, da je večje število roditeljev zaposlenih v proizvodnji in da za svoje otroke nimajo urejenega varstva, opiram na ugotovitev, da je zaposlenih 84 odstotkov roditeljev, od teh pa 45,3 odstotka moških in 38,7 odstotka žensk. Od 94 obravnavanih družin jih je 62, v katerih sta zaposlena oba roditelja.

Domnevo, da varstvo nekaterih otrok ni primerno, opiram na podatke, da 22 odstotkov otrok nima ustreznega varstva, 31 odstotkov otrok pa le delno ustrezno varstvo v času, ko so roditelji na delu. Skupaj je torej brez primerne varstva nad polovico otrok.

Predvideno domnevo, da je varstvo otrok iz nepopolnih družin urejeno slabše kakor v popolnih družinah, opiram na ugotovitev, da je devet predšolskih otrok iz devetih nepopolnih družin. Od teh je en sam v vzgojno varstvenem zavodu in še za tega plačuje celotno oskrbo zavod za socialno delo Vič—Rudnik. Eden od teh otrok je brez varstva doma, dva varujejo doma sorodniki, pet pa jih je v varstvu zunaj doma (pri sosedih ali sorodnikih). Matere iz nepopolnih družin iščejo zaradi slabega ekonomskega stanja varstvo za svoje otroke tam, kjer je varstvo najcenejše.

Domnevo, da je določeno število otrok čisto brez kakega varstva, bi mogla dokazati le deloma, ker so med zaposlitvijo staršev docela brez varstva samo trije otroci, in sicer dva iz popolnih in eden iz nepopolne družine.

Nekaj drobnih smernic

Potrebe po ureditvi in zboljšanju otroškega varstva na področju občine Vič—Rudnik so velike. Ob sodelovanju občinske skupščine, delovnih organizacij, družbeno političnih organizacij in temeljno izobraževalne skupnosti se odpirajo možnosti, da bi v tej občini uredili nekatere pereče probleme iz otroškega varstva. Potrebe po varstvu pa narekujejo takojšnjo izdelavo programa in njegovo realizacijo. V programu je treba dati poudarek zlasti preventivni dejavnosti otroškega varstva.

Ker je v krajevni skupnosti Trnovo zaposlenih v proizvodnji večje število obojih roditeljev, ki za svoje otroke nimajo urejenega varstva, je potrebno na tem področju poiskati ali zagotoviti več vzgojno varstvenih ustanov. Izhodišče iz te situacije je v novem posloplju zavoda ali v organiziranju preproste oblike varstva v prostorih nanovo sezidanih stanovanjskih zgradb. Pri novem posloplju moramo upoštevati programe, usklajene s potrebami, lokacijo v središču potrošnikov vzgojno varstvenega zavoda in preusmeritev šolarjev v šolska varstva.

Upoštevati je treba tudi pravilno razporeditev omrežja novih vzgojno varstvenih ustanov z ustreznimi zmogljivostmi, pri čemer naj ne bodo ovira meje krajevnih skupnosti. Praksa kaže namreč, da vodijo starše pri izbiri vrteca predvsem praktični motivi, kot npr., da je vrtec ob poti na službeno mesto, obenem pa v bližini šole, zaradi skupnega spremljanja predšolskih in šolskih otrok iz ene družine.

V okviru vzgojno varstvenega zavoda Trnovo je potrebno organizirati oddelek za varstvo dojenčkov. Prostori sedanjega vzgojno varstvenega zavoda so v šoli in za ta oddelek neprimerni.

Ker je v krajevni skupnosti Trnovo zaposlenih 78 odstotkov prebivalstva, bi bilo na tem področju potrebno ustanoviti obrat družbene prehrane in servise za pomoč v gospodinjstvu.

Zaposleno ženo in mater bi takšna oblika pomoči močno razbremenila pri gospodinjškem delu, matere pa bi se v večji meri lahko posvetile vzgoji in negi otrok.

Obroki prehrane bi morali biti po primerni ceni, da bi bili dosegljivi tudi za občane z nizkimi dohodki.

Spričo dejstev, da je pri otrocih, ki obiskujejo vzgojno varstveni zavod, mnogo prehladnih obolenj, predlagam, da temeljna izobraževalna skupnost angažira zdravstveno službo, ki naj bi v svoj program prevzela varstvo otrok, ki obiskujejo vzgojno varstveno ustanovo. Za nego otrok v tej ustanovi se mora sistemizirati delovno mesto zdravstvenega delavca, ki bo vsekakor pripomogel, da se zmanjša in omeji širjenje obolenj.

Glede na slabo zdravstveno prosvetljenost nekaterih roditeljev menim, da je za zdravstvenoprosvetno delo na terenu samem nujno potrebno angažirati zdravstveno službo, in to predvsem v smeri zdravega in higienskega življenja. Vse to bi utrjevalo otroke, da ne bi bili v taki meri podvrženi raznim boleznim.

Za otroke, ki so brez varstva ali pa nimajo urejenega ustreznega varstva, kot npr. otroci iz nepopolnih družin in družin s slabim ekonomskim stanjem, je potrebno najti ustrezno obliko sodelovanja oziroma prispevanja k stroškom za oskrbo otrok v vzgojno varstveni ustanovi. S tem sodelovanjem imamo v mislih delovno organizacijo, občino, družbeno politične organizacije in zavod za socialno delo.

MALO ZA PREMISLEK

Zdravstvena delegacija neke tuje države je službeno obiskala republiško zdravstveno ustanovo Slovenije.

Ko je zdravnik te tričlanske delegacije, v kateri je bila — mimogrede povedano — tudi medicinska sestra, vprašal zastopnika naše zdravstvene ustanove, ali imajo v republiškem zdravstvenem organu organizirano tudi sestrsko službo, se je odgovor glasil približno takole:

»... ne, te pa že nekaj let nimamo več«.

V Sloveniji je v kurativni in preventivni zdravstveni službi zaposlenih nad 2000 medicinskih sester, ki še kako zelo čutijo potrebo, da bi bil odgovor na zgoraj navedeno vprašanje pozitiven.